

SENDİKAYA SONRADAN ÜYE OLAN TAŞERON İŞÇİLERİN TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİNDEN YARARLANMA TARİHLERİ NE OLACAKTIR?

Ali Hikmet UĞURLU
Kamu İhale Mevzuatı Uzmanı

1. GİRİŞ

Kamuda çalışan binlerce taşeron işçi, sendikalara üye oldular ve Yüksek Hakem Kurulu kararları ile toplu iş sözleşmesi haklarından faydalanmaya başladılar.

11.09.2014 tarih 6552 sayılı yasa ile 4735 sayılı Kamu İhale Kanununun 8'nci maddesinde yapılan düzenleme neticesinde, söz konusu ücret farkları kamu kurumları bütçesinden ödenmeye başlandı.

Son dönemde artan toplu iş sözleşmesi sayısı ile birlikte İdareler açısından uygulamada bazı tereddütlü noktalar olduğu görülmektedir. Bunlardan biri de sendikaya sonradan üye olan işçilerin hangi tarihten itibaren bu haktan faydalanmaya başlayacağı konusudur.

Kamuda taşeron işçilerin toplu iş sözleşmelerinin neredeyse tamamı Yüksek Hakem Kurulu kararı ile bağtlandığı için 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununun 39'ncü maddesinin konuyla ilgili fıkrasının yorumlanmasında farklılıklar ortaya çıkmaktadır.

Bu makalemizde sendikaya sonradan üye olan işçilerin toplu iş sözleşmesinden hangi tarihten itibaren faydalanacağı konusunu ele aldık.

2. ÜYELİK TARİHİ, İMZA TARİHİ, KARAR TARİHİ, YÜRÜRLÜK TARİHİ NEDİR?

Toplu iş sözleşmesi yapmak üzere Çalışma Bakanlığında yetki alacak olan işçi sendikasının, öncelikle o işyerindeki işçilerin **en az %50'sini**¹ sendikaya üye yapması gereklidir. İşte bu aşamada sendikaya üye olanlar ile sonradan (yürürlük tarihinden sonra, imza tarihinden sonra) sendikaya üye olan taşeron işçilerin toplu iş sözleşmesinden faydalanma süreleri birbirinden farklılık arz edebilmektedir.

Üyelik Tarihi: İşçilerin sendikaya üyelikleri e-Devlet kapısı üzerinden gerçekleşmektedir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı "İşçi Sendikaları Üyelik İşlemleri" penceresinden yapılan başvuru neticesinde işçinin "Üyelik Bilgileri" altında "Üyelik Tarihi" görülmektedir. Sayfadaki "Doğrulama Kodu" üzerinden ilgili kamu kurumları ve işverenler işçinin sendika durumunu sorgulayabilirler.

¹ 6356 sayılı Kanun Madde 41 gereğince işyeri, işletme, birden çok sendika gibi özel durumlarda değişebilir.

İmza Tarihi: Taraflar toplu görüşmelere katılırlar ve toplu görüşmeler sonunda bir anlaşmaya varırlarsa, toplu iş sözleşmesi imzalanır. Toplu iş sözleşmesinin imzalandığı tarih “imza tarihi” tarihi olarak kabul edilir.

Eğer işveren tarafı toplu görüşmelere katılmazsa veya görüşmeler sonunda bir anlaşmaya varamazlarsa bu durumda toplu iş sözleşmesi imzalanamaz ve uyuşmazlığın çözümü için işçi sendikası konuyu Yüksek Hakem Kurulu’na intikal ettirilir.

YHK Karar Tarihi: Yüksek Hakem Kuruluna (YHK) intikal eden uyuşmazlık neticesinde, YHK tarafından toplu iş sözleşmesini karara bağlanır. Kararın verildiği tarih “Karar Tarihi” ve aynı zamanda sözleşmenin “İmza Tarihi” olarak kabul edilir.

Yürürlük Tarihi: Yüksek Hakem Kurulunca verilen toplu iş sözleşmesi kararlarında “Yürürlük Süresi” başlıklı maddede, toplu iş sözleşmesinin yürürlük tarihleri (başlangıç ve bitiş) belirtilir.

3. TAŞERON İŞÇİLER TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİNDEN YARARLANMA HAKLARI HANGİ TARİHTE BAŞLAR?

Bu konuyla ilgili olarak 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununun 39’ncü maddesinde;

“(1) Toplu iş sözleşmesinden taraf işçi sendikasının üyeleri yararlanır.

(2) Toplu iş sözleşmesinden, sözleşmenin imzalanması tarihinde taraf sendikaya üye olanlar yürürlük tarihinden, imza tarihinden sonra üye olanlar ise üyeliklerinin taraf işçi sendikasıyla işverene bildirildiği tarihten itibaren yararlanır.

(3) Toplu iş sözleşmesinin imza tarihi ile yürürlük tarihi arasında iş sözleşmesi sona eren üyeler de, iş sözleşmelerinin sona erdiği tarihe kadar toplu iş sözleşmesinden yararlanır.

(4) Toplu iş sözleşmesinin imzası sırasında taraf işçi sendikasına üye olmayanlar, sonradan işyerine girip de üye olmayanlar veya imza tarihinde taraf işçi sendikasına üye olup da ayrılanlar veya çıkarılanların toplu iş sözleşmesinden yararlanabilmeleri, toplu iş sözleşmesinin tarafı olan işçi sendikasına dayanışma aidatı ödemelerine bağlıdır. Bunun için işçi sendikasının onayı aranmaz. Dayanışma aidatı ödemek suretiyle toplu iş sözleşmesinden yararlanma, talep tarihinden geçerlidir. İmza tarihinden önceki talepler imza tarihi itibarıyla hüküm doğurur” denilmektedir;

Çeşitli durumlarda işçilerin sendika üyelik tarihlerine göre toplu iş sözleşmesinden yararlanma tarihleri açıklanmıştır.

Sendikaya Üyelik Tarihi	Yararlanmaya Başlayacağı Tarih
TİS yürürlük tarihinden önce	Yürürlük tarihi itibarıyla başlar
TİS yürürlük tarihi ile sözleşme tarihi (YHK karar tarihi) arasında	Yürürlük tarihi itibarıyla başlar
Sözleşme tarihinden (YHK kararından) sonra	Sendikaya üye olduğu tarih (üyeliğin işverene bildirildiği tarihte başlar)
Sendikaya üye olmadan, dayanışma aidatı ödeyerek	Sözleşme (YHK karar) tarihinden sonra ve sendikaya talep tarihi itibarıyla başlar

Maddenin ikinci fıkrasında sözleşmenin imza tarihi öncesinde ve sonrasında üye olan işçiler için ayrı tanımlama yapılmıştır:

“*Toplu iş sözleşmesinden, sözleşmenin imzalanması tarihinde taraf sendikaya üye olanlar yürürlük tarihinden... itibaren yararlanır*”

“*Toplu iş sözleşmesinden, imza tarihinden sonra üye olanlar ise üyeliklerinin taraf işçi sendikasına işverene bildirildiği tarihten itibaren yararlanır*” denmektedir.

İşte tam olarak bu maddenin uygulanmasında bazı tereddütler yaşandığı görülmektedir.

Kamuda taşeron işçilere yönelik uygulanan toplu iş sözleşmelerinde, daha önce de belirttiğimiz gibi taraflar arasında bir anlaşmaya varılmadığından, toplu iş sözleşmeleri Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanmaktadır.

Sözleşmenin imza tarihi, Yüksek Hakem Kurulu karar tarihi olarak kabul edildiğinden YHK karar tarihi öncesinde üye olan işçilerin yürürlük tarihinden itibaren yani en baştan bu haktan faydalanacağı gibi bir sonuç çıkmaktadır.

Bu kabule göre;

Örnek-1'de görülen işçi, yürürlük tarihi ile Yüksek Hakem Kurulu karar tarihi arasında sendikaya üye olmuştur. Bu durumda 6356 sayılı Kanun Madde 39 uyarınca, “sözleşmenin imzalanması tarihinde taraf sendikaya üye olduğu” kabul edilerek yürürlük tarihi itibariyle (yani en baştan) bu haklardan faydalanacaktır.

Örnek-2'de görülen işçi ise Yüksek Hakem Kurulu karar tarihinden sonra sendikaya üye olmuştur. Bu durumda 6356 sayılı Kanun Madde 39'un “imza tarihinden sonra üye olanlar üyeliklerinin taraf işçi sendikasına işverene bildirildiği tarihten itibaren yararlanırlar” hükmü uyarınca üyelik tarihinden sonra toplu iş sözleşmesi haklarından faydalanacaktır.

4. GEÇMİŞE ETKİLİ TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİNDEN YARARLANMA KONUSUNDA FARKLI GÖRÜŞLER VE YARGITAY KARARLARI

6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu 07/11/2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir ve halen yürürlükte. Bu kanun öncesinde ise 07.05.1983 tarihli 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu yürürlükteydi.

Geçmişe etkili toplu iş sözleşmelerinden yararlanma konusundaki kanun hükmünün, 6356 sayılı Kanun ve 2822 sayılı Kanunda aynı şekilde düzenlendiği görülmektedir.

YÜRÜRLÜKTEKİ MADDE (6356, Md.39)	ESKİ MADDE (2822, Md.9)
(2) <i>Toplu iş sözleşmesinden, sözleşmenin imzalanması tarihinde taraf sendikaya üye olanlar yürürlük tarihinden, imza tarihinden sonra üye olanlar ise üyeliklerinin taraf işçi sendikasına işverene bildirildiği tarihten itibaren yararlanırlar.</i>	(1) <i>Toplu iş sözleşmesinin imzalanması tarihinde taraf sendikaya üye olanlar yürürlük tarihinden, imza tarihinden sonra üye olanlar ise üyeliklerinin taraf işçi sendikasına işverene bildirildiği tarihten itibaren yararlanırlar.</i>

Uygulamada ve doktrinde imza tarihinde taraf işçi sendikasına üye olan işçilerin geçmişe etkili (makable şamil) olarak yürürlüğe sokulan toplu iş sözleşmesinden yararlanma başlangıcının yürürlük tarihi mi yoksa sendikaya üyelik tarihi mi olacağı konusunda farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Fakat toplu iş sözleşmesinin imzası tarihinde üye olan işçinin yürürlük başlangıcı tarihinde de işçi ve sendika üyesi bulunması durumunda problem söz konusu olmayacaktır. Eğer yürürlüğün başlangıcı tarihinde işçi olmakla beraber taraf sendika üyesi değilse bu takdirde toplu iş sözleşmesinden yararlanmada problem meydana gelir. *(Geçmişe Etkili Yürürlüğe Giren Toplu İş Sözleşmesinden Yararlanma, Doç.Dr.Nizamettin AKTAY, Gazi Üniversitesi İİBF)*

İmza tarihinde üye olanların geçmişe etkili olarak yürürlük tarihinden itibaren toplu iş sözleşmesinden yararlanmaları için, üyeliklerinin yürürlük süresinde de mevcut olup olmamasının gerekip gerekmediği konusu 2822 sayılı Kanunda belirtilmemiştir. 2822 sayılı Kanunda sadece m.9/II' de, imza tarihinde üye olanların yürürlük tarihinden itibaren sözleşmeden yararlanacakları, başkaca bir koşul aranmaksızın belirtilmiştir. Yasal düzenlemenin ne şekilde yorumlanması gerektiği konusunda, öğreti ve yargı kararlarında farklı görüşler ileri sürülmüştür. *(Toplu İş Sözleşmesinin Geçmişe Etkili Olarak Yürürlüğe Konulması, Yrd. Doç. Dr. M. Erdem ÖZDEMİR, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi)*

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 1994 yılına gelinceye kadar verdiği kararlarında geçmişe etkili yürürlüğe sokulan toplu iş sözleşmelerinden yararlanmada, işçinin sendikaya üye olduğu tarihi esas almıştır. Sendikaya üyelik tarihinden önceye götürülen yürürlük tarihinden itibaren toplu iş sözleşmesinden faydalanmayı Yargıtay kabul etmemiştir. 20.03.1990 tarih ve E.1990/67 K.1990/3146 sayılı kararında da bu husus şöyle ifade edilmiştir: "... İşçinin toplu iş sözleşmesinin yürürlük tarihinden itibaren yararlanabilmesi için gerek yürürlük tarihinde ve gerekse taraf sendikaya üye olması şarttır. İmza tarihinde taraf sendikaya üye olmasına rağmen, üyeliği yürürlük tarihinden sonraki bir tarihte gerçekleşmişse, ancak üye olduğu tarihten sonrası için yararlanabilir ve böyle bir durumda üye olduğu tarihten geriye doğru yürürlük tarihinden itibaren yararlanamaz. Bu, toplu iş sözleşmesinden yararlanmanın esaslı koşullarındandır. Anılan madde hükmünü başka şekilde yorumlamak mümkün değildir. Daire kararları da bu yöndedir " *(Çalışma Hayatı ile İlgili Yargıtay Kararları, Kamu-İş Yayını, 1990-1995, Ankara 1996 s.495-497)*

Sendika üyeliği yararlanmada asıl olduğuna göre, geçmişe etkili yürürlüğe giren toplu iş sözleşmelerinde, sendika üyeliği dışında kalan dönem için de yararlanmanın kabul edilmemesi Kanun'un ruhuna ve lafzına uygundur. 9. Maddenin ilk fıkrası "Toplu iş sözleşmesinden taraf işçi sendikası üyeleri yararlanırlar" ifadesi ile "sendika üyesi olunmayan dönem" için de yararlanmanın olamayacağını anlamak daha uygundur. **Her ne kadar ikinci fıkrada, imza tarihinde sendika üyesi olanların yürürlük tarihinden itibaren yararlanacakları ifade edilmiş ve sadece imza tarihinde üye olmuş bulunmanın yürürlük tarihinden itibaren toplu iş sözleşmesinden yararlanabilmeyi mümkün kılabileceğini çağrıştıran ifadesi, birinci fıkra hükmü ile ele alındığında yukarıda belirttiğimiz tarzda faydalanmanın dışına bizi götüremez. İmza tarihinde üye bulunanlardan ancak yürürlük tarihinde de işyerinde çalışmak ve üye olmak şartıyla toplu iş sözleşmesinden geçmişe etkili yararlanabilmeleri kabul edilmelidir.** Yoksa sözleşmenin imzasından bir

gün önce sendikaya üye olan işçi ile eskiden beri sendikaya üye olan işçi arasında yararlanma itibariyle hiçbir fark olmayacak, katlanılan külfetler itibariyle ise büyük farklar olacaktır. Birisi her ay üyelik aidatı ödemiş olacak, diğeri ise hiçbir aidat ödemeksizin (geçmişe etkili dönem için) toplu iş sözleşmesinin farklarını alabilecektir. Menfaat denkleşmesi de gerçekleşmemiş olacaktır. 9. maddenin arzusu da bu değildir. (*Geçmişe Etkili Yürürlüğe Giren Toplu İş Sözleşmesinden Yararlanma, Doç.Dr.Nizamettin AKTAY, Gazi Üniversitesi İİBF*)

4.1. Yargıtay Daire Görüşü 1994 Yılından Sonra Değişiyor

Yargıtay 1994 yılında verdiği yeni bir karar ile istikrar kazanmış Daire görüşünü tamamen değiştirmiş ve toplu iş sözleşmesinin yürürlük başlangıcı tarihinden sonra işe giren ancak sözleşmenin imzasından bir müddet önce sendikaya üye olan işçinin toplu iş sözleşmesinden işe giriş tarihinden itibaren yararlanabileceğini kabul ederek, taraf sendika üyesi olunmayan dönem için de yararlanmayı mümkün kılmıştır.

Mahkeme kararında bu kabul şöyle ifade edilmektedir: "... Uyuşmazlık konusu toplu iş sözleşmesi 30.07.1991 tarihinde imzalanmış olup, yürürlük başlangıcı tarihi 01.03.1991'dir. Davacı 01.03.1991 tarihinden sonra ve imza tarihinden önce işyerinde çalışmaya başlamış ve henüz sözleşme imzalanmadan sendikaya üyeliği kesinleşmiştir. Davacı, toplu iş sözleşmesinin imzalandığı 30.07.1991 tarihinden önce taraf işçi sendikasına üye bulunduğu göre işe giriş tarihinden itibaren sözleşmeden yararlanması gerekir. Davacı, sözleşmenin yürürlük başlangıcı olan 01.03.1991 tarihinden sonra işe girdiğine ve imza tarihinde taraf işçi sendikasının üyesi olduğuna göre 2822 sayılı Yasa'nın 9. maddesinin açık hükmü karşısında işe giriş tarihinden itibaren sözleşmeden yararlandırılması doğrudur"(19.09.1994, E. 1994/12454, K. 1994/12158, *Çalışma Hayatı ile İlgili Yargıtay Kararları, Kamu-İş Yayını, 1990-1995, Ankara 1996 s.512-513*)

Sonraki yıllarda verilen bazı Yargıtay kararlarını inceleyecek olursak:

"... İşyerinde uygulanmakta olan TİS hükmü ile talep tarihinde yürürlükte olan 2822 sayılı kanunun 9/2 madde hükmüne göre "Toplu iş sözleşmesinin imzalanması tarihinde taraf sendikaya üye olanlar yürürlük tarihinden, imza tarihinden sonra üye olanlar ise üyeliklerinin taraf işçi sendikasına işverene bildirildiği tarihten itibaren Toplu İş Sözleşmesinden yararlanırlar". Mahkemece anılan hüküm uyarınca davacının TİS den yararlandığı süre tespit edilip alacakların buna göre hesaplattırılması gerekirken sendikaya üyelik başvuru tarihinde TİS den yararlandığını kabul eden rapora itibar edilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir" (Yargıtay 9. HD. 2017/6148 E., 2017/2650 K.)

"... 2822 sayılı Kanun'un 9. maddesine göre davacının imza tarihinden önce taraf işçi sendikası olan Tez - Koop İş sendikasına üyeliği mevcut olup 01.03.2011-28.02.2013 yürürlük süreli toplu iş sözleşmesinden yürürlük tarihinden itibaren yararlanması gerektiği tartışmasıdır" (Yargıtay 22. HD. 2016/30853 E., 2016/29506 K.)

“Davacı işçi Toplu İş Sözleşmesi imzalanmadan sendikaya üye olduğundan 2822 sayılı kanunun 9/2 maddesindeki “Toplu iş sözleşmesinin imzalanması tarihinde taraf sendikaya üye olanlar yürürlük tarihinden ... yararlanır” kuralı uyarınca yürürlük tarihi ile fesih tarihi arasında ikramiye ve ilave tediye alacağına hesaplanıp hüküm altına alınması gerekirken, sendikanın başvurduğu 24.04.2009 tarihinden fesih tarihine kadar ilave tediye ve ikramiye alacağına eksik olarak hesaplanıp hüküm altına alınması hatalıdır” (Yargıtay 9. HD. 2013/10920 E., 2014/5525 K.)

5. SONUÇ

6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununun 39’ncü maddesinin ikinci fıkrası (eski 2822 sayılı Kanunun 9’ncü maddesinin birinci fıkrası) uygulamasıyla ilgili olarak, işçinin imza tarihinden önce (Yüksek Hakem Kurulu karar tarihi) sendikaya üye olması durumunda, yürürlük tarihinden itibaren mi yoksa sendikaya üye olduğu tarihten itibaren mi toplu iş sözleşmesinden faydalanacağı konusunda farklı görüşler mevcuttur.

Yargıtay kararlarını incelediğimizde, 1994 yılına kadar Yargıtay’ın verdiği kararlar, işçinin toplu iş sözleşmesinin imza tarihi itibarıyla sendikaya üye olmasının, yürürlük tarihinden itibaren yararlanacağı anlamına gelemeyeceği ve işçinin sendikaya üye olduğu tarih itibarıyla yararlanabileceği... şeklindeyken 1994 yılında verdiği bir kararla Yargıtay bu görüşünden tamamen vazgeçmiş ve işçinin imza tarihinde taraf işçi sendikasına üye olması halinde yürürlük tarihinden itibaren toplu iş sözleşmesinden yararlanacağı yönünde istikrarlı kararlar almaya başlamıştır.

Kamu E-Taşeron.net Kullanıyor!

Kamu Kurumları için Web Tabanlı Hakediş, Fiyat Farkı, Taşeron İşçi Özlük ve Toplu İş Sözleşmesi Uygulama Yazılımı

Detaylı Bilgi: (312) 484 31 18

Toplu İş Sözleşmesi Fiyat Farkı Ödemeleri E-Taşeron.net'de!

Yüksek Hakem Kurulu Toplu İş Sözleşmesi Uygulama Yazılımı

Detaylı Bilgi: (312) 484 31 18

